

Οι πολιτιστικές προεκτάσεις του Δεκέμβρη 2008

15.02.09

Δεν θέλουμε μια «τέχνη - θέαμα» που καταναλώνεται από παθητικούς θεατές. Εναντιωνόμαστε στον πολιτισμό που καταστρέφει πάρκα και δημόσιους χώρους στο όνομα του κέρδους. Επιδιώκουμε μια τέχνη αδιαμεσολάβητη, ανοιχτή σε όλους, που ο καθένας μπορεί να δημιουργεί.

Απόσπασμα από τη διακήρυξη της κατελιμμένης Εθνικής Λυρικής Σκηνής, Ιανουάριος 2009

Κάθε πραγματικό κίνημα επιφέρει συν τοις άλλοις μια πολιτισμική τομή στο κυρίαρχο τοπίο. Το **πρόσφατο κίνημα των «Δεκεμβριανών» του 2008** είχε τις δικές του πολιτισμικές προεκτάσεις, γύρω από τις οποίες αξίζει να γίνει μια οργανωμένη και μεγάλη συζήτηση, ισότιμη με τη συζήτηση για τα κοινωνικά και πολιτικά στοιχεία που αυτό ανέδειξε. Αυτό γιατί πολλές φορές ζητήματα πολιτισμού και αξιών που αναπτύσσονται στα πλαίσια ενός κινήματος, εκφράζουν βαθύτερες αναζητήσεις και αγωνίες του δυναμικού που συμμετέχει σε αυτό. Εκπροσωπούν με το δικό τους ιδιαίτερο τρόπο, την πάλη που διεξάγεται μέσα στο κίνημα για την κατεύθυνση, το στόχο, την προοπτική του. Υποδηλώνουν τις αντιφατικές διαθέσεις αλλά και τις αντικειμενικές τάσεις για το «σπάσιμο των δεσμών» που στην υπάρχουσα κατάσταση καταπιέζουν, με την πλήρη έννοια του όρου, τις δυνατότητες και τις επιθυμίες των ανθρώπων για μια άλλη ζωή.

Η διακοπή της «κανονικότητας»

Καταρχήν η πιο μεγάλη πολιτισμική ρήξη τους κινήματος των Δεκεμβριανών, ήταν η ρωγμή που επέφερε στην «κανονικότητα», στο συνεχές δηλαδή της, με καπιταλιστικά υλικούς και ιδεολογικούς όρους, οργάνωσης και πραγμάτωσης της καθημερινής ζωής. Αξίζει εδώ να σημειωθεί η επίκληση της ομαλότητας από τμήματα της Αριστεράς (π.χ. «ομαλή διέξοδο», κατά το πρωτοσέλιδο της Αυγής) η οποία για μια ακόμη φορά, αποδεικνύει το βαθμό της πολιτισμικής-ιδεολογικής ηγεμονίας που ασκεί το σύστημα πάνω της. Ο πολιτισμός των διαδηλώσεων, των συγκρούσεων, των οδοφραγμάτων και των καταλήψεων ήταν μια πράξη απόσπασης του δημόσιου χώρου από τους χιλιάδες αγωνιστές του κινήματος για 15 ημέρες (και νύχτες), στο κέντρο και στις συνοικίες των πόλεων, από τα χέρια των «δυνάμεων της αγοράς», της εύρυθμης δηλαδή λειτουργίας των εμπορευματικών ανταλλαγών. Αυτό το πολιτισμικό ρήγμα έγινε ακόμη βαθύτερο λόγω της περιόδου ανάπτυξης του κινήματος, των εορτών των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς. Η ανάδειξη του χριστουγεννιάτικου δέντρου του Κακλαμάνη σε σημείο αντιπαράθεσης της δημοτικής εξουσίας και των κατασταλτικών μηχανισμών του κράτους με το κίνημα, μόνο τυχαία δεν ήταν. Συμβόλιζε στο επίπεδο του φαντασιακού την σύγκρουση δύο διαφορετικών κόσμων, δύο διαφορετικών πολιτισμών. Ενός γκλάμουρους μικροαστισμού, για τον οποίο είναι πιο σημαντικό το «εορταστικό» και κατά συνέπεια καταναλωτικό κλίμα, από τη δολοφονία ενός 15χρονου και ενός κινηματικού πολιτισμού που καταγγέλλει την υποκρισία και το στρουθοκαμηλισμό τμημάτων

της κοινωνίας. Ταυτόχρονα ήταν και η αντιπαράθεση δύο αισθητικών, της αισθητικής των διαδηλώσεων, του κόσμου σε κίνηση και δράση, της «ομορφιάς που είναι στους δρόμους» με την ιλουστρασιόν αισθητική των φωταγωγημένων καταστημάτων, την αισθητική μιας αγοραία οργανωμένης «γιορτής». Έτσι ήταν απόλυτα φυσιολογικό η ανάδειξη της προστασίας του δέντρου του Συντάγματος σε «ζήτημα τιμής» για το μπλοκ δημοτικής αρχής - κυβέρνησης - ΜΜΕ και η συνεπακόλουθη μετατροπή του από τμήματα του κινήματος σε χώρο δράσης με χαρακτηριστική παρέμβαση αυτή του κρεμάσματος σακουλών με σκουπίδια πάνω του...

Οι νέες τεχνολογίες και η υπέρβαση των παραδοσιακών μέσων

Από τις πρώτες ώρες που έγινε γνωστό το περιστατικό της δολοφονίας του Αλέξη Γρηγορόπουλου και καθόλη την διάρκεια των γεγονότων του Δεκέμβρη υπήρξε μια μαζική και πρωτόγνωρη αξιοποίηση των sms, του διαδικτύου, των μπλογκ, του Facebook και γενικά όλων των μέσων επικοινωνίας και εναλλακτικής επαφής και ενημέρωσης που έχουν γεννηθεί στην εποχή μας. Παράλληλα και ταυτόχρονα η ύπαρξη αρκετών πια διαδικτυακών ραδιοφώνων, του YouTube καθώς και διαδικτυακών τηλεοράσεων όπως η TVXS έδωσαν στις κινηματικές διαδικασίες ταχύτητα και αμεσότητα, που όμοια της δεν είχαμε ξαναζήσει στο ελληνικό κίνημα. Η χρήση όλου αυτού του επικοινωνιακού ιστού αντικειμενικά μαζικοποίησε τις διαδηλώσεις και όλες τις δράσεις του κινήματος και σε ένα μεγάλο βαθμό υποκατάστησε τις διάφορες οργανώσεις στο εσωτερικό του στα ζητήματα της επικοινωνίας που στο παρελθόν ξόδευαν σημαντικές δυνάμεις για να στήσουν χρονοβόρα, πολυπλόκαμα και «δυσκίνητα» δίκτυα ενημέρωσης. Πρόκειται για μια πολύ σημαντική εξέλιξη, η οποία δείχνει τις κινηματικές και ευρύτερα απελευθερωτικές δυνάμεις που κρύβονται μέσα στα σύγχρονα τεχνολογικά εργαλεία επικοινωνίας. Πολύ περισσότερο που για πρώτη φορά αυτή η «από τα κάτω» οργανωμένη ενημέρωση δεν επέτρεψε στον κυρίαρχο μηχανισμό των ΜΜΕ να αντιμετωπίσει το κίνημα με ευκολία. Η, από τις πρώτες στιγμές, μαζική αναπαραγωγή στο διαδίκτυο του βίντεο της δολοφονίας του Αλέξη, επέβαλε την προβολή του σε όλα τα κανάλια. Πλέον ο κάθε αγωνιστής, ο κάθε άνθρωπος μπορεί τεχνικά να γίνεται «ρεπόρτερ» των εξελίξεων. Με αυτό τον τρόπο όλες τις μέρες του κινήματος περιστατικά αστυνομικής βίας, όπως και δράσης των ασφαλιτών «πέρασαν» στα επίσημα ΜΜΕ. Αυτή η νέα πραγματικότητα έχει δύο σημαντικές πλευρές. Αφενός είναι πλέον δυνατή για πολλές χιλιάδες κόσμου η άμεση ενημέρωση χωρίς καμία χρήση των επίσημων ΜΜΕ και ειδικά της τηλεόρασης. Μια ολόκληρη γενιά μεγαλώνει και συμμετέχει στο κίνημα, διαπαιδαγωγημένη σε μια από τα κάτω άμεση ενημέρωση, μέσα από τους ίδιους τους φορείς του κινήματος με την ευρεία έννοια. Αφετέρου η πίεση που νιώθουν τα επίσημα ΜΜΕ, γιατί καταλαβαίνουν ότι σε ένα μεγάλο κομμάτι της νεολαίας χάνουν το προνόμιο της αποκλειστικότητας της «ενημέρωσης», με ό,τι αυτό συνεπάγεται τόσο για τα ίδια και το ρόλο τους, όσο και για τη γενικότερη σταθερότητα του συστήματος. Αναγκάζονται έτσι να «περνάνε» στο πρόγραμμά τους κάποια πράγματα που θα είχαν θαφτεί σε άλλη περίπτωση. Τα ίδια άλλωστε δεν έμειναν στο απυρόβλητο της εξέγερσης με κορυφαίο στιγμιότυπο αυτό της παρέμβασης στο πρόγραμμα της ΕΡΤ από ομάδα διαδηλωτών. Αλλά και ένας άλλος πόλος διαμόρφωσης άποψης στη νεολαία, τα φρι πρες έντυπα, βρέθηκαν στο στόχαστρο της εξέγερσης. Με μια ευφυή κίνηση, οι καταληψίες της Λυρικής τοποθέτησαν ένθετο κείμενο στα έντυπα αυτά το βράδυ της Τετάρτης παρεμβαίνοντας στη διαδικασία της διανομής μιλώντας για έναν άλλο πολιτισμό ενάντια στον πολιτισμό της κατανάλωσης.

Το κίνημα αλλάζει την πολιτιστική ατζέντα

Ένα από τα σημαντικά γεγονότα του κύματος των κινητοποιήσεων του προηγούμενου Δεκεμβρίου, ήταν η μεγάλη συναυλία στα Προπύλαια στις 19 του μήνα. Μια συναυλία, η μεγαλύτερη των τελευταίων χρόνων με τέτοιο χαρακτήρα, η οποία ανέδειξε το βάθος της επιρροής των γεγονότων και στους κύκλους των μουσικών. Ο τρόπος με τον οποίο διοργανώθηκε, δηλαδή από τα συντονιστικά των φοιτητών και των μαθητών και τις καταλήψεις της Νομικής και του ΕΜΠ, το ότι δηλαδή έγινε χωρίς την υποστήριξη, έστω και στο επίπεδο της υπογραφής, από επίσημους φορείς, συνδικάτα κλπ, όσο και ο καθοριστικός ρόλος των ίδιων των μουσικών με προεξάρχοντα τους Δημήτρη Πουλικάκο και Στάθη Δρογώση και η συμμετοχή χιλιάδων νέων το καθιστά το σημαντικότερο συναυλιακό γεγονός στα πλαίσια του κινήματος τα τελευταία 20 χρόνια. Αυτό υπογράμμισε και η διάθεση μαζικής συμμετοχής συγκροτημάτων και τραγουδοποιών - οι συμμετοχές έφτασαν τις 82! Όσοι ασχολήθηκαν με τη διοργάνωση έφτασαν την παραμονή στη δύσκολη θέση να δίνουν αρνητικές απαντήσεις, γιατί το πρόγραμμα δεν μπορούσε να χωρέσει άλλους καλλιτέχνες. Το εύρος δε των μουσικών αντιλήψεων, από τη Μαρίζα Κωχ μέχρι τον Κωνσταντίνο Βήτα και από τον Μαχαιρίτσα ως τους Lost Bodies, έδειξε τη διάθεση του μουσικού κόσμου να πάρει θέση πέρα από καλλιτεχνικές και αισθητικές διαφορές. Ανάλογη επιτυχία και συμμετοχή είχε και η συναυλία της 18^{ης} Δεκεμβρη στην Θεσσαλονίκη.

Βέβαια, το μουσικό ενδιαφέρον για το κίνημα του Δεκέμβρη δεν περιορίστηκε στις συναυλίες αλληλεγγύης αλλά επεκτάθηκε στην ίδια τη μουσική δημιουργία. Από τις πρώτες ημέρες των γεγονότων εμφανίστηκαν τραγούδια για τον Αλέξη και το κίνημα που προκάλεσε η δολοφονία του. Από μπαλάντες μαθητών και ερασιτεχνών μέχρι hip hop κομμάτια, τα οποία διοχετεύθηκαν στο διαδίκτυο. Ένα από αυτά είναι και το «Οι νύχτες του Αλέξη», ένα ραπ κομμάτι από τον Javasp. Αυτή η μουσική παρέμβαση δεν αφορά μόνο την Ελλάδα αλλά εξαπλώθηκε και σε άλλες χώρες. Από τη μακρινή Αυστραλία ο Matt Black ο οποίος κινείται στο χώρο του πανκ συνέθεσε ένα rap αφιερωμένο στην Ελληνική εξέγερση με τίτλο «Army of Alexis», ενώ ο ράπερ S1 έγραψε το κομμάτι «Stand Up». Μαζί με αυτά έχει κυκλοφορήσει από τον Ben το «December Riots», ένα dub/electronic κομμάτι γεμάτο από συνθήματα των διαδηλώσεων της 13^{ης} Δεκεμβρίου.

Βέβαια δεν ήταν μόνο ο χώρος των μουσικών που επηρεάστηκε έντονα από το κίνημα του Δεκέμβρη. Ανάλογη ευαισθητοποίηση υπήρξε και από άλλους χώρους. Ποιητές και ποιήτριες μέσα από τις ιστοσελίδες του «ποιείν» και του «roema» έγραφαν και διέθεταν ποιήματά τους για το κίνημα. Οι κουλτούρες του δρόμου, το graffiti και το stencil γνώρισαν την δική τους άνθιση στους τοίχους του κέντρου και των συνοικιών. Γραφίστες έφτιαξαν μια σειρά από συνθέσεις επηρεασμένες από το γεγονός της δολοφονίας του Αλέξη και το κίνημα που ακολούθησε. Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα της I love Athens αλλά και άλλων πρωτοβουλιών. Κομίστες, Έλληνες και ξένοι όπως ο Latuff εξέδωσαν σκίτσα για την εξέγερση.

Η εισβολή στα θέατρα και η αντιπαράθεση για την τέχνη

Ίσως η πιο σημαντική πρωτοβουλία μετά τη συναυλία στα Προπύλαια πάρθηκε από τους σπουδαστές των δραματικών σχολών, μετά από μια αυθόρμητη μαζική συνέλευση στο υπό κατάληψη κτίριο της δραματικής σχολής του Εθνικού Θεάτρου. Εκεί έπεσαν οι πρώτες ιδέες που σύντομα έγιναν πράξη. Δρώμενα στους δρόμους σταματώντας την κυκλοφορία. Εισβολή στο μετρό και συζητήσεις με τους επιβάτες. Την ώρα που ο Κακλαμάνης παρουσιάζει το καινούργιο του χριστουγεννιάτικο δέντρο δεκάδες νέες και νέοι τραγουδούν διακόπτοντας την τελετή «Ποιος στ' αλήθεια είμαι εγώ και πού πάω». Το επόμενο βήμα επί σκηνής, στην προεμιέρα του έργου «Ρομπέρτο Τσοόκο» στο Εθνικό Θέατρο την Παρασκευή 19 Δεκεμβρίου. Ακολουθούν παρεμβάσεις ομάδων με πλακάτ και πανό και σε άλλα θέατρα, διακόπτοντας τις παραστάσεις. Αυτό που πρέπει να κρατήσουμε είναι ότι αυτοί οι σπουδαστές δεν επιθυμούν να αποκοπούν από τις διαδηλώσεις και τις πορείες. Θέλουν να βάλουν τη φωνή της εξέγερσης στον δικό τους χώρο. Θέτοντας ερωτήματα στους συντελεστές των θεατρικών παραστάσεων και στους θεατές. «Αφού έχετε απενεργοποιημένα τα κινητά σας, μπορείτε να ενεργοποιήσετε τη συνείδησή σας» λέει το κείμενο που μοιράζουν στο Εθνικό. Οι περισσότεροι ηθοποιοί

συντάσσονται μαζί τους, γράφουν τα δικά τους κείμενα που διαβάζουν στην έναρξη των παραστάσεων. «Με αφορμή τα όσα συμβαίνουν τις τελευταίες εβδομάδες στον τόπο μας, αισθανόμαστε χρέος να εκφράσουμε την αλληλεγγύη και τη συμπαράστασή μας στους νέους και σε όλους εκείνους που αγωνίζονται και κατεβαίνουν στους δρόμους για ένα καλύτερο αύριο. Η εξέγερση είναι δίκαιη. Ας αντισταθούμε στην καταστολή και την ύπνωση, στη βία της εξουσίας... Ας μιλήσουμε στους δρόμους. Ας βγούμε όλοι στους δρόμους». Τίποτα πια δεν είναι όπως πριν.

Μια καθεστωτική απάντηση στις κινήσεις αυτές δόθηκε με την κοινή επιστολή που μοίρασαν στον τύπο τρεις συγγραφείς, οι Απόστολος Δοξιάδης, Πέτρος Μάρκαρης και Τάκης Θεοδωρόπουλος. Μίλησαν για «επίθεση στην καρδιά της δημοκρατίας, που είναι η ελευθερία της σκέψης, του λόγου και της έκφρασης, που αντιπροσωπεύει η τέχνη». Οι τρεις διανοούμενοι εκπροσώπησαν το μεγάλο εκείνο κομμάτι της κοινωνίας και της διανοήσης που είδε αμήχανα και εχθρικά τον ξεσηκωμό του Δεκέμβρη. Η άποψή τους, ότι δεν μπορούμε να ανεχόμαστε «την κάθε ομάδα επαναστατημένων νεαρών να μαγαρίζει ανενόχλητη την Ακρόπολη ή να διακόπτει μια θεατρική παράσταση», ήθελε να υπενθυμίσει ότι ο πολιτισμός πρέπει να μένει προφυλαγμένος πίσω από τα τείχη των μεγάρων, των αιθουσών και των ιδιοκτητών τους, ή ότι η τέχνη είναι υπεράνω όλων, πάνω από την κοινωνία, πάνω από την αγωνία των νέων.

Δημόσια απάντηση πήραν οι τρεις συγγραφείς από τη στήλη του Γιάννη Χάρη και από την πανεπιστημιακό Φωτεινή Τσαλικογλου και τον Γιάννη Καλαϊτζή, σε «Νέα» και «Ελευθεροτυπία» αντίστοιχα, καθώς και από τη Μαριάννα Τζιαντζή από τις σελίδες του «Πριν», ενώ η συζήτηση συνεχίστηκε στα μπλογκ.

Η εισβολή του κινήματος στα θέατρα έφερε στην επιφάνεια κεκαλυμμένες ταξικές και πολιτιστικές αντιθέσεις στον χώρο της τέχνης. Οι κακοπληρωμένοι ηθοποιοί, οι νέοι άνεργοι καλλιτέχνες, η αριστερή διανοήση ενεργοποιήθηκαν. Η αντιπαράθεση που ακολούθησε ανέδειξε τις βαθύτερες αντιθέσεις που αναπτύσσονται στα πλαίσια ενός πολιτισμικού μοντέλου που θεωρεί τους χώρους πολιτισμού ως «άβατο» στα κινήματα, τις διαθέσεις, τους προβληματισμούς και τη δράση των νέων και των εργαζομένων. Όταν μιλάει για τα κοινωνικά προβλήματα ένα έργο, όσο ανατρεπτικό και αν είναι στην ουσία του, δεν μας πειράζει αν περνάει μέσα από τα δικά μας κανάλια, αν παίζεται στις δικές μας αίθουσες, με τους δικούς μας χορηγούς. Ελάτε ως θεατές, ναι. Αλλά όχι και να μας χαλάσετε την παράσταση...

Ας σημειωθεί ότι παρόμοιες παρεμβάσεις και μάλιστα πιο μαζικού χαρακτήρα συνέβησαν λίγους μήνες πριν από το Ιταλικό φοιτητικό και νεολαιίστικο κίνημα το οποίο τους προσέδωσε μάλιστα και στοιχεία διεκδίκησης της νεολαίας για φτηνή πρόσβαση στους χώρους της τέχνης και του πολιτισμού ευρύτερα.

Τα στοιχεία αυτά δείχνουν τις τάσεις βαθύτερης ωρίμανσης και επέκτασης - ολοκλήρωσης των διεκδικητικών πλαισίων αναφοράς των κινημάτων πέρα από τα εκπαιδευτικά / οικονομικά / πολιτικά ζητήματα, κάτι που είναι ιδιαίτερα ελπιδοφόρο.

Για το θέμα της βίας

Μεγάλη συζήτηση επίσης έγινε και γίνεται για το φαινόμενο της βίας, τα «σπασίματα» και τις καταστροφές τόσο των καταστημάτων και των τραπεζών όσο και ιστορικών χώρων, προτομών ηρώων της αντίστασης κλπ. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι πρόκειται για έναν νέο «λουδισμό», ο οποίος δεν σπάει τις μηχανές αλλά τα σύμβολα, καταναλωτικά, σημειολογικά, πολιτικά, ιστορικά και πολιτιστικά μιας κοινωνίας η οποία τον

συνθλίβει. Πολύ περισσότερο, το να διαμορφώνεις συνειδήσεις στις οποίες τα μοναδικά ηθικά, πολιτισμικά και αξιακά χαρακτηριστικά είναι η βία, ο ανταγωνισμός, ο πλουτισμός, η συναισθηματική κενότητα, ο καταναλωτισμός και όλες οι «αξίες» του ολοκληρωτικού καπιταλισμού, και να περιμένεις σε συνθήκες κρίσης αυτού του μοντέλου οι άνθρωποι να λειτουργούν με «σύνεση και σοβαρότητα», είναι παράλογο και αυτό δείχνει την υποκρισία και την μετριότητα των διαφόρων «ταγών» του συστήματος που παίρνουν μέρος στο δημόσιο διάλογο. Αυτές οι κοινωνικές - πολιτικές και πολιτιστικές συμπεριφορές που συναντήσαμε, σε μαζική κλίμακα, το περασμένο Δεκέμβρη είναι το φυσιολογικό αποτέλεσμα της αλλοτριωμένης προσωπικότητας που διαμορφώνει ο σύγχρονος καπιταλισμός και τα αδιέξοδα που οδηγεί τον σημερινό άνθρωπο. Ειδικά αν λάβει κανείς υπόψη του και το καθοριστικό στοιχείο της αδυναμίας του εργατικού - νεολαιίστικου κινήματος και της αριστεράς, σε όλες της τις εκδοχές, να δώσει θετική αξιακή και πρακτική διέξοδο στα αδιέξοδα και τις αναζητήσεις του σημερινού ανθρώπου καταλαβαίνει καλύτερα το γιατί αποκτούν μαζική αναφορά και διεθνή διάσταση. Ωστόσο αυτό απέχει πολύ και διαφωνούμε πλήρως με τις λογικές τάσεων του αναρχικού χώρου ή κομματιών της αυτονομίας, η οποίοι λόγω και του περιορισμένου στρατηγικού τους ορίζοντα μετατρέπουν την αδυναμία όχι μόνο σε θεωρία, αλλά στο μοναδικό μοντέλο πολιτικής δράσης και συμπεριφοράς.

Απέναντι λοιπόν στις μη δημιουργικές πλευρές της εξέγερσης, στην καταστροφική βία και στα αντίστοιχα συνθήματα, οι δυνάμεις της κομμουνιστικής επαναθεμελίωσης παρεμβαίνουν στο όλο κίνημα εκφράζοντας έναν άλλο πολιτισμό που διαπνέεται από ιστορική αισιοδοξία και επίγνωση της ανωτερότητας των δυνάμεων της εργασίας και του πολιτιστικού της φορτίου, απέναντι στον παλιό παρακμασμένο κόσμο της αστικής τάξης, φέρνουν στο προσκήνιο τη δυνατότητα μιας άλλης οργάνωσης της κοινωνίας, ενός άλλου καθημερινού απελευθερωτικού πολιτισμού και φιλοδοξούν να μετατρέψουν την ατομική ή συλλογική «βία της απόγνωσης», σε μεγαλειώδη δύναμη και βία της συνειδητής αντικαπιταλιστικής πάλης που έχει τέτοια πολιτιστικά χαρακτηριστικά ενοποίησης του διαιρεμένου κοινωνικού υποκειμένου - για νίκες απέναντι στην καπιταλιστική επίθεση και συνολική ανατροπή της από τη σκοπιά της αντικαπιταλιστικής επανάστασης.

Κορυφαία στιγμή η κατάληψη της Λυρικής

Προσμετρώντας όλες τις πλευρές των εξελίξεων θα ισχυριζόταν κανείς ότι ο Δεκέμβρης, εμπειρέχοντας κυρίως το στοιχείο της άρνησης, απείχε από το επίπεδο διαμόρφωσης ενός «δικού» του συλλογικού πολιτισμού. Ότι κάθε τάση επιδίωξε να δώσει το στίγμα της, μέσα από το δικό της μονόλογο. Η τομή ήρθε με την εισβολή στο θέατρο «Ολύμπια» ομάδας καλλιτεχνών. Ό,τι ακολούθησε την πρώτη βδομάδα του Φλεβάρη, με τη μαζική συμμετοχή στις διαδικασίες της «Εξεγερμένης λυρικής» νέων καλλιτεχνών, εργαζομένων, φοιτητών, ανέργων, έφερε στο προσκήνιο τη δυνατότητα ενός δυναμικού διαλόγου των διαφορετικών τάσεων του Δεκέμβρη με επίδικο τη διαμόρφωση ενός πρωτόλειου πολιτιστικού προγράμματος. Η διαμαρτυρία συνάντησε την αναζήτηση ενός ενιαίου πολιτικού - πολιτιστικού λόγου. Η τέχνη την πολιτική. Αδέξια, αποσπασματικά και στρεβλά ίσως στην αρχή, αλλά πώς αλλιώς θα μπορούσε να είναι;

Κοινωνικό υποκείμενο των δραστηριοτήτων στην κατάληψη, η νέα βάρδια καλλιτεχνών, με βαθιά εργατικά χαρακτηριστικά. Νέοι απόφοιτοι δραματικών σχολών, χορευτές, εικαστικοί, άνεργοι, υποαπασχολούμενοι. Αυτοί ήταν στην καρδιά του πειράματος της Λυρικής. Εστρεψαν τα βέλη τους στον κυρίαρχο πολιτισμό αναδεικνύοντας παράλληλα το δημοκρατικό ζήτημα. Κατάφεραν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των συναδέλφων τους, πολλοί από τους οποίους πέρασαν αρκετό χρόνο συζητώντας μαζί τους. Υπολογίζουμε ότι πρέπει να παρακολούθησαν τις διαδικασίες πάνω από πέντε χιλιάδες.

Στην κατάληψη της Λυρικής εμφανίστηκαν ανάγλυφα οι πολιτιστικές αντιθέσεις που εκδηλώνονται εντός του κινήματος. Ετσι έχουμε στην καλύτερη περίπτωση μια λιγότερο ή περισσότερο θολή αναζήτηση ενός πολιτικού

στίγματος και στοιχείων ενός άλλου πολιτισμού. Είναι οι καλλιτέχνες εκείνοι που αντιλαμβάνονται την ανάγκη επικοινωνίας με όρους μαζικού κινήματος με τις τάσεις χειραφέτησης που υπάρχουν μέσα στη μισθωτή διανόηση, στους εργαζόμενους στο χώρο του πολιτισμού και στα ευρύτερα εργατικά υπαλληλικά στρώματα. Αυτή η τάση που φαίνεται να επικράτησε ένωσε δική της την κατάληψη αλλά είχε εξαρχής κατά νου ότι κάποια στιγμή πρέπει να λήξει με συνειδητό τρόπο και με συγκεκριμένη προοπτική, να πάρει συνέχεια με άλλη μορφή. Απέναντι σ' αυτό το ρεύμα εκφράστηκε μερίδα που συσπειρώνεται και επηρεάζεται από τμήματα της αναρχίας που καταφέρονται εναντίον των δημοσιογράφων, των «κουλτουριάρηδων», των «βολεμένων εργαζόμενων» και όχι μόνο της ΓΣΕΕ, ξεχνώντας την πολιτική εξουσία, την κυβέρνηση, μιλώντας με άναρθρες κραυγές για κάτι σαν επανάσταση εδώ και τώρα. Στη συζήτηση της κατάληξης, αν και αποδυναμωμένες, εμφανίστηκαν απόψεις για συνέχιση της κατάληξης μέχρι τελικής σύγκρουσης με την αστυνομία κλπ. Επίσης διακριτή υπήρξε η παρουσία της κουλτούρας της αυτονομίας, της αυτοέκφρασης και της «μη διεκδίκησης». Είναι το «δεν χρειαζόμαστε αιτήματα», που ακούστηκε στη συνέλευση της Δευτέρας, και το «ο καθένας ας κάνει ό,τι νομίζει» που συνόδευε κάθε σχεδόν ανακοίνωση-ενημέρωση για αλληλεγγύη σε διωκόμενους-φυλακισμένους-τραυματίες των διαδηλώσεων.

Στο κλείσιμο της κατάληξης, μετά από πολύωρη συζήτηση στη Γενική Συνέλευση της Πέμπτης και της Παρασκευής, γράφτηκε κείμενο όπου αποτυπώνονται τα εξής: Πρώτα απ' όλα δηλώνεται ότι η κίνηση αποτέλεσε «απάντηση στο πνίξιμο κάθε ελεύθερης έκφρασης, την επιβολή πλαστών επιθυμιών, την τσιμεντοποίηση των ελεύθερων χώρων και την καταστολή. Όταν ακόμα και τα στοιχειώδη δικαιώματα καταπατώνται με χημικά, σφαίρες και βιτριόλι έχει έρθει η στιγμή να πάρουμε θέση». Μπαίνει πιο καθαρά η αντίληψη των δύο πολιτισμών αφού «Δεν παραδίδουμε σε Νιάρχους και Λαμπράκηδες τον πολιτισμό που ούτως ή άλλως δεν τους ανήκει... Για μας η τέχνη είναι ένα πεδίο σύγκρουσης». Τέλος το κείμενο δίνει προοπτική λέγοντας ότι «η κατάληψη αυτή έκλεισε έναν πρώτο κύκλο, ο οποίος μας περιείχε όλους. Θα συνεχίσουμε ως φυγόκεντροι θύλακες, διαχέοντας την κοινή μας εμπειρία και δυναμική προς τα έξω σε κάθε γειτονιά, πάρκο και δρόμο».

Αντί επιλόγου

Είναι πολύ νωρίς για να μετρήσουμε τι άφησε πίσω ο Δεκέμβρης, τι νέα δείγματα πολιτιστικά θα έχουμε στο εξής, τι επιρροή άσκησε στο έργο γνωστών και αναγνωρισμένων καλλιτεχνών. Ο Ρίτσος προσπαθούσε για χρόνια να γράψει για το Νοέμβρη του '73, φτάνοντας σε αλλεπάλληλες «δοκιμές» όπως ο ίδιος τις ονόμαζε. Βλέπουμε ενεργοποιημένα τα συλλογικά αντανακλαστικά, αφού τίποτα πια δεν μένει αναπάντητο από τη μεριά του κινήματος. Βλέπουμε την ελπιδοφόρα κατάληξη της συζήτησης στη Λυρική και τους δρόμους που ανοίγει για ένα πανταχού παρόν μαχητικό πολιτιστικό ρεύμα, με τις αντιφάσεις του, αλλά σε πορεία ωρίμανσης. Ξέρουμε ότι σχεδιάζονται εκδόσεις, νέες ποιητικές συλλογές, κείμενα και παραστάσεις από τη σκοπιά των εξεγερμένων. Ξέρουμε επίσης πως θα επιχειρηθεί να αλλοιωθεί το μήνυμα της εξέγερσης, περνώντας με τον ένα ή τον άλλο τρόπο και στο μαζικό λάιφ στάιλ.

Είμαστε ακόμα πολύ κοντά στα γεγονότα, οι διεργασίες και οι ζυμώσεις συνεχίζονται, και δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι έχει κλείσει ο κύκλος. Αλλά αυτό που πρέπει να κρατήσουμε είναι πως ο Δεκέμβρης αποτελεί ένα σαφές ορόσημο. Θα μείνει στη συνείδηση των αγωνιστών και της κοινωνίας σαν εκείνη η πρώτη πράξη ενός νέου κινήματος που έθεσε τα πολιτικά και πολιτιστικά ερωτήματα που αρμόζουν στη νέα κατάσταση και ψηλάφισε τις πρώτες απαντήσεις.

Φεβρουάριος 2009

[Tweet](#)
